

Rik Nijland

Investerings in natuurbeheer en duurzaam waterbeheer verdienen zich in een mum van tijd terug, vooral als er dure huizen in de buurt staan. Dat blijkt uit onderzoek dat het Arnhemse kenniscentrum Triple E verrichtte voor Natuurmonumenten.

Geld verdienen met natuurbeheer

In het onderzoeksrapport legt directeur Tom Bade van Triple E (Economy, Ecology and Experience) het economisch belang bloot van twee waterrijke gebieden, het Vechtplassengebied en het Volkerak-Zoommeer. Bovendien becijfert hij welke kosten en baten te verwachten zijn van maatregelen in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000) en de Kaderrichtlijn Water. Medio december presenteerde hij zijn werkstuk in perscentrum Nieuwspoor aan minister Veerman. Voor het onderzoek maakte Bade gebruik van het door hem – toen hij nog werkte bij

accountantsbureau KPMG – ontwikkelde FEBO-model, dat dient om geldstromen in kaart te brengen die samenhangen met schoon water, natuur en landschap. Niet de ‘willingness to pay’ van de burger staat hierin centraal – een klassieke methode om de waarde van natuur te berekenen – maar harde cijfers, zoals de opbrengsten van ondernemers en belastinginners. Inter-

views met ondernemers gaven aan welk deel van hun opbrengsten valt toe te rekenen aan de fraaie omgeving. Hoewel die ondernemers daar volgens Bade nogal zuinigis over doen, liegen de resultaten er niet om. In de gemeenten rondom de Vechtplassen wordt in de horeca en de recreatie pal aan het water jaarlijks netto 4 miljoen euro aan het groen en het

‘Ik wil mijn geld terug’

‘Mijn motivatie is dat onevenwichtige criteria worden gehanteerd om welvaart te bepalen. Nooit gaat het om welzijn en geluk’, zegt Tom Bade (45). ‘Keer op keer maken burgers in onderzoek duidelijk dat natuur en landschap voor hen op de eerste dan wel tweede plaats komen, maar bij politici staan die

onderwerpen steevast onderaan. Er gaat maar 0,2 procent van de rijksbegroting naar toe. ‘Toch wordt er veel geld verdiend aan de natuur. Jaren geleden hebben we aangetoond dat Nationaal Park Veluwezoom toen al 90 miljoen euro per jaar omzet genereert. Ook de overheid profiteert

daarvan, bijvoorbeeld in de vorm van OZB en omzetbelasting, maar als burgers zien wij daar weinig of niets van terug. Het is schrijnend dat er zo weinig weer wordt geïnvesteerd in de natuur, niet door ondernemers en niet door de overheid. Ik wil verdomme mijn geld terug!

‘Ik denk dat we dat makkelijker voor elkaar krijgen als er naast ecologische ook economische argumenten kunnen worden gebruikt. Natuurlijk moet de politiek keuzes maken, maar de schatkist moet niet alleen opengaan voor Joint Strike Fighters, Betuwelijnen en voetbalstadions.’

water verdiend; door de visserij en binnenvaart 1 miljoen en de detailhandel pikt eveneens een graantje mee.

Bovendien verdienen bijvoorbeeld ook gezondheidszorginstellingen, bijvoorbeeld voor geestelijk welzijn, die speciaal een groene omgeving opzoeken 3,5 miljoen aan de natuur. Het feit dat er actief wordt gezocht naar een groen decor legitimeert volgens Bade dat een deel van hun omzet, in dit geval 3 procent, aan de natuur wordt toegerekend. Daarnaast profiteren particuliere huiseigenaren van hogere huizenprijzen (voor 15 procent meegerekend), waardoor ze bijvoorbeeld meer OZB en overdrachtsbelasting aan de overheid afdragen, die ook al extra vennootschapsbelasting, toeristenbelasting enz. opstrijkt. Al met al leidt dat tot de conclusie van Bade dat de Vechtplassen erg belangrijk zijn voor de lokale economie, en duizenden mensen werk verschaffen. Opvallend is de belangrijke rol van de extra hoge huizenprijzen in het gebied; die vormen veruit de belangrijkste bron van inkomsten. In deze economisch sterke regio zijn maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water en Natura 2000, bijvoorbeeld om het water

schoner te krijgen en verlanding tegen te gaan, snel terugverdiend. Zo is bijvoorbeeld goed zwemwater een pre voor het toerisme. Anderzijds zijn niet alle ingrepen gunstig: zonering pakt negatief uit voor de pleziervaart.

Bij de minst ingrijpende van de twee varianten die Bade schetst – 12 miljoen dan wel 112 miljoen euro aan maatregelen – weegt al na dik een maand het totaal aan voordelen op tegen de investering. Bij de hoogste investering bedraagt deze maatschappelijke terugverdientijd een jaar. De overheid doet er in dat laatste geval wel wat langer over om, via extra belastingopbrengsten, het geïnvesteerde geld eruit te krijgen: bijna tien jaar. ‘Maar dat is zeer acceptabel’, zegt Bade. ‘Zeker als je bedenkt dat onze schattingen van de baten erg conservatief zijn.’

Aan de andere kant rekt Bade de natuur makkelijk rijk. Bij de terugverdientijd kijkt hij niet naar de extra meeropbrengsten die investeringen opleveren, maar naar de totale opbrengsten, ook de economische baten die allang bestonden. Dat leidt uiteraard tot ultrakorte terugverdientijden. Zo leidt de lage investering van 12 miljoen

euro in het Vechtplassengebied tot extra economische baten van iets meer dan 3 miljoen. Toch is de terugverdientijd geen vier jaar, maar ruim een maand, omdat Bade ook de oude baten van 104 miljoen meetelt. Dat is een principiële keus van de auteur. Volgens hem wordt het hoog tijd dat al die oude, nooit verrekende baten van de natuur alsnog worden verzilverd. In het Volkerak-Zoommeer pakt het plaatje minder gunstig uit, voor een deel door het gebrek aan dure huizen langs het water, hoewel de slechte waterkwaliteit ook het ontwikkelen van een sterke recreatiesector heeft bemoeilijkt. Bade berekent de kosten voor het weer zout maken van het meer, één van de mogelijke oplossingen om de nu jaarlijks optredende ernstige algenbloei het hoofd te bieden, op 250 miljoen euro. Daar tegenover staan flinke meeropbrengsten voor de recreatie en de visserij, maar ook de scheepvaart profiteert door kortere wachttijden bij de Krammersluizen. De invloed op de agrarische sector is niet meegewogen. Dat leidt uiteindelijk tot een maatschappelijke terugverdientijd van 3 tot 5,5 jaar en een relatief lange bestuurlijke terugverdientijd van 20 tot 35 jaar. Jan Jaap de Graeff, directeur van Natuurmonumenten toonde zich bij de presentatie ingenomen met de snelle terugverdientijden. Beknibbelen op natuur is volgens hem een misplaatste vorm van zuinigheid. Investeren in de natuur betekent niet dat ‘Nederland op slot gaat’, aldus De Graeff. ‘Investeren laten zich goed terugverdienen, zijn goed voor de geestelijke en fysieke gezondheid van onze medeburgers, goed voor ondernemers en huizenbezitters en dus goed voor de economie.’

Betaling in natura

‘Het is goed dat met ‘Geld als water’ het vooroordeel wordt weggenomen dat bij investeringen in natuur en duurzaam waterbeheer de kosten de baten altijd ver overschrijden’, zegt Marga Kool, vice-voorzitter van de Unie van Waterschappen. Volgens haar staan de waterschappen nu al zeer welwillend tegenover investeringen in schoon water en in maatregelen zoals meandering van waterlopen, aanleg van vistrappen en het tegengaan van verdroging. ‘Ik denk dat dit rapport ertoe zal bijdragen dat we nog eens extra goed kijken wat haalbaar is.’ Toch maakt ze ook een flinke kanttekening. ‘Een belangrijk dilemma is dat de baten niet bij de waterschappen, maar op een andere plaats in de maatschappij neerslaan, bijvoorbeeld bij mensen van wie het huis door het fraaie

uitzicht over het water meer waard wordt, of bij het ministerie van Financiën in de vorm van toenemende belastinginkomsten.’ ‘Dat is op zich natuurlijk niet erg, maar we hopen wel dat andere overheden zich dan terdege bewust zijn wie die investeringen doet en welk kosten daarmee gemoeid zijn.’ Daar, zo zegt ze, hebben de waterschappen niet alleen extra geld voor nodig, maar vooral ook waardering. ‘Nu wordt er vaak, juist ook door andere overheden, geklaagd dat de waterschapslasten zo sterk stijgen. Uit dit onderzoek wordt duidelijk dat dat geld rendeert en maatschappelijke vruchten afwerpt.’ Ook natuurbeschermingsorganisaties zouden volgens haar een rol kunnen spelen om de lasten van de waterschappen te verlichten,

waardoor meer geld overblijft voor investeringen in de natuur. ‘Niet door financiële steun, maar in natura’, aldus Kool, tevens dijkgraaf van waterschap Reest en Wieden. ‘Ze zouden de lasten flink omlaag kunnen brengen door natuurterreinen voor waterberging beschikbaar te stellen. Ik begrijp best dat het gezien het beoogde natuurdoeltype niet altijd gewenst is om water uit een landbouwgebied op te vangen. Maar bijvoorbeeld in mijn eigen waterschap blijkt heel veel te winnen als je na zware neerslag het extra regenwater in het Dwingelderveld een tijdje ter plekke vasthoudt. Dat scheelt een fikse slok op een borrel in de kosten die we moeten maken voor aankopen van gebieden voor waterberging en schadevergoedingen.’

Tom Bade
Triple E
Sweerts de Landasstraat 46
6814 DG Arnhem
www.tripleeee.nl

Tom Bade & Olivier van der Schroeff. Geld als water – Over Europese richtlijnen, water en regionale economie. Prijs: € 10,- (excl. verzendkosten). Te bestellen via www.tripleeee.nl